
Contribuția statelor membre la finanțarea proiectelor europene

Conf. Univ. Dr. Madalina Anghel
Dr. Diana Dumitrescu
Dr. Daniel Dumitrescu

Abstract

Acest articol descrie contribuția statelor membre ale Uniunii Europene la implementarea programelor de finanțare europene. Datele referitoare la perioada 2007-2013 au fost analizate ca parte a unei perioade de finanțare integrate. Autorii evidențiază fenomenele de întârziere, lipsă de absorbție și analizează cauzele pentru un set de economii naționale. De asemenea, studiul permite observarea indicatorilor care descriu interacțiunea/contribuția fiecărui stat membru/grup de state membre. Nu în ultimul rând, rolul implicării băncilor este evaluat și descris în detaliu de autori.

Cuvinte cheie: *absorbție, fonduri, cheltuieli, co-finanțare, întârzieri*

Introducere și Literature review

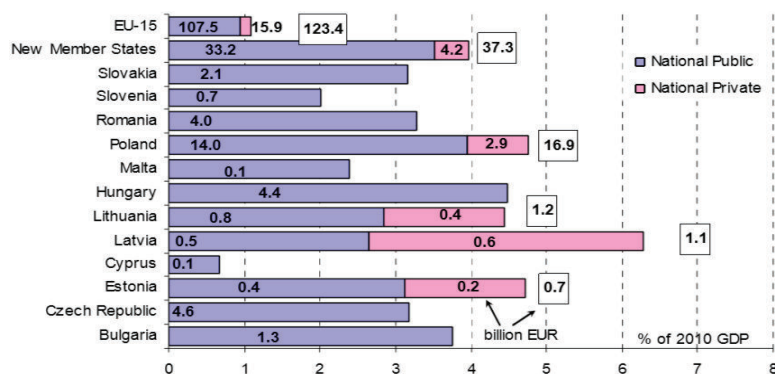
În timp ce fonduri considerabile au fost disponibile pentru statele membre - și în special pentru cele din Europa Centrală și Europa de Est – gradul de absorbție al fondurilor europene a fost dezamăgitor de lent în majoritatea țărilor. Pentru perioada 2007-2013, un motiv principal pentru absorbția întârziată din UE27 este acordul târziu privind cadrul financiar multianual, care a provocat întârzieri ulterioare în negocierile cadrelor strategice naționale de referință și a programelor operaționale. Cele mai multe programe au fost adoptate în 2007, unele abia la sfârșitul anului 2007. Mai mult decât atât, având în vedere natura politicii, de absorbție lentă în primul an al perioadei de programare, după adoptarea programelor era de așteptat o revigorare a absorbției, însă aceasta a stagnat în continuare pe seama crizei economice și financiare din 2008.

Anghelache (2015) prezintă o analiză detaliată a stării și evoluției economiei României. Anghelache, Anghel, Diaconu, Badiu și Niță (2016) descriu un pachet de modele dedicate analizei absorbției fondurilor europene. Kaneva (2015) se concentrează pe problemele întâlnite în Bulgaria, referitoare la absorbția fondurilor structurale, Popa și Chifane (2013) și Stoica (2012) studiază cazul României. Neculita et.al. (2013) evaluează absorbția fondurilor europene în statele CEE. Opritescu (2012) aplică modelul Hermin în analiza ratei de absorbție pentru fonduri structurale.

Metodologie și date

Având în vedere volumele de finanțare proiectate, noile state membre au angajat 37.3 miliarde EUR pentru co-finanțare (aproximativ 4 la suta din PIB pe 2010) pentru perioada 2007-2013. Din acest total, o cotă mai mare de (33,2 miliarde EUR) a fost asigurată de bugetele de stat și completată prin fonduri private (4,2 miliarde EUR). Din punct de vedere fiscal, Ungaria, Bulgaria și Polonia trebuie să facă un efort substanțial pentru a absorbi fondurile UE, ca mai mult de 3,5 la sută din PIB 2010 sau 0,5 la sută pe an, în perioada 2007-2013 au fost prinse în cadrul bugetelor lor naționale. Cu toate acestea, este important de subliniat faptul că statele membre nu sunt obligate să crească cheltuielile publice pentru a oferi co-finanțare publică națională. Ele pot alocă cheltuieli existente și a satisface nevoile de co-finanțare prin alinierea structurii cheltuielilor eligibile publice naționale cu resursele UE disponibile.

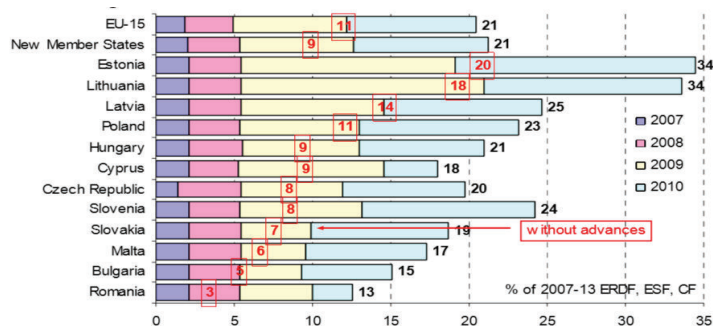
Contribuția proprie a statelor pentru proiectele europene în perioada 2007-2013

Sursa: Comisia Europeană

Lipsa de absorbție a fost o problemă deosebită în România și Bulgaria, în cazul în care doar 13 la suta și 15 la suta, respectiv, din fondurile disponibile în cadrul FEDER, FSE și FC, în perspectivele financiare 2007-2013 au fost absorbite la nivelul anului 2011 și aproximativ 50% în anul 2015. O parte din explicația pentru rata scăzută de absorbție în Bulgaria și România este aderarea lor relativ recentă la UE în 2007, ceea ce a oferit foarte puțin timp de pregătire pentru familiarizarea cu procedurile relevante.

Absorbția fondurilor europene în 2010

Sursa: Comisia Europeană

• Blocajele în absorbția a fondurilor sunt întâlnite în diferite etape ale procesului de implementare a proiectelor și diferă în funcție de programele operaționale și de țară. În general, diferențele dintre noile și vechile state membre sunt mici. În timp ce pentru noile state membre în ansamblu rata de absorbție, inclusiv avansurile este similară cu țările UE-15 (21 la suta), problemele în noile state membre se află mult mai la începutul procesului. Noile state membre au o rată mai mică angajament (51 la suta față de 57 la suta) ceea ce înseamnă mai puțin de eficiență în evaluarea și selectarea proiectelor care ar putea fi eligibile pentru finanțare din partea UE. În timp ce Comisia, împreună cu BEI, BERD și Kreditanstalt für Wiederaufbau, a susținut douăsprezece noi state membre în pregătirea lor de proiecte mari prin Inițiativa JASPERS, în aceste țări, este mai exigent de a contracta pentru sumele mari. În schimb, odată ce un proiect este aprobat, punerea în aplicare, facturarea și certificarea facturilor intermediare este mai rapidă, după cum relevă raportul de plată mai mare (42 la suta față de 37 la suta). Ar trebui remarcat, cu toate acestea, că raportul de plată include avansurile de numerar, care, în termeni relative, au fost mai generoase pentru noile state membre, în special pentru Fondul de Coeziune. În perioada 2007-2013, aproximativ 9,5 la suta din fondurile europene disponibile (FEDER, FSE și FC) au fost primite în plăți avansate de noile state membre, comparativ cu 7 la suta pentru vechile state membre.

• Băncile pot juca un rol important în absorbția fondurilor UE, chiar dacă acestea nu vor fi în măsură să înlocuiască eforturile de consolidare a capacității administrative. În primul rând, este posibil ca expertiza pe care băncile o au în domeniul evaluării și selecției de proiecte poate fi aplicată în mod util în cazul fondurile structurale ale UE, în special în rândul beneficiarilor de IMM-uri, dar și în rândul municipalităților. În al doilea rând, băncile pot accelera execuția proiectului, prin furnizarea de pre-finanțare în anticiparea plății subvențiilor

UE. Acest lucru ar putea fi o completare a avansurilor de aproximativ 10 la suta din alocarea totală pe care UE le-a oferit deja și la avansurile de numerar care sunt livrate la proiecte de către Autoritățile de Management. În al treilea rând, băncile ar putea cofinanța proiectele UE, deoarece nu toate cheltuielile legate de un proiect sunt eligibile pentru subvenții europene. Acest lucru poate fi cea mai mare oportunitate de împrumut pentru bănci.

Fonduri UE si oportunitățile de credite în România, Ungaria si Letonia

Programe operaționale	Fonduri UE	Contribuții naționale	Contribuția Privată a beneficiarului	Total	Cofinanțare 25%	Contribuția la creșterea creditării
	Mil EUR				Mil EUR	Anual %
România						
Dezvoltarea resurselor umane	496,6	87,6		584,2	146,0	0,30
Capacitate administrativă	29,7	5,4		35,1	8,8	0,02
Programe operaționale regionale	532,3	93,9		626,2	156,6	0,33
Competitivitate economică	364,9	65,3		430,2	107,5	0,22
Transport	652,3	161,7		814,0	203,5	0,42
Cosistem	644,6	156,9		801,6	200,4	0,42
Asistență tehnică	24,3	6,1		30,4	7,6	0,02
Total	2744,7	576,9		3321,6	830,4	1,73
Letonia						
Resurse umane și angajați	78,7	8,4	5,5	92,5	23,1	0,14
Antreprenariat și inovare	105,2	14,8	34,8	157,9	38,7	0,23
Infrastructură și servicii	458,7	44,4	52,4	555,4	138,9	0,81
Total	642,6	67,6	92,6	802,9	200,7	1,17
Ungaria						
Dezvoltare economică	408,4	72,1		408,5	120,1	0,21
Cosistem și energie	597,0	105,3		702,3	175,6	0,31
Transport	861,0	151,9		1013,0	253,2	0,44
Infrastructură socială	254,6	44,9		299,5	74,9	0,13
Implementare	45,0	7,9		53,0	13,2	0,02
Programe regionale pentru mai multe regiuni	824,5	145,5		970	242,5	0,42
Social	497,5	87,8		585,3	146,3	0,26
Reforme	20,9	3,7		24,6	6,2	0,01
Administrare publică electronică	51,2	9,0		60,2	15,1	0,03
Total	3560,2	628,3		4188,4	1047,1	1,83

Sursa: Comisia Europeană

Oportunitățile de creditare pentru bănci pot fi cuantificate, presupunând că cel puțin 25 la sută din cheltuielile neeligibile pentru fondurile UE trebuie asigurate prin co-finanțare. Acest lucru ar putea duce la o creștere a cererii de credit suplimentar între 1,1 la sută (Letonia) și 1,8 la sută (România, Ungaria) în medie pe an în perioada 2007-2013. Dacă se presupune că 50 la sută pot fi co-finanțate de bănci, aceste numere trebuie să fie dublate. Deoarece nu toate Programele Operaționale sunt la fel de atractive pentru bănci, cifrele calculate reprezintă o limită superioară. Programele operaționale legate de competitivitate, transport sau energie ar putea oferi mai multe oportunități de implicare pentru băncile compericale decât altele.

Băncile par a fi avut un avantaj competitiv în special pentru proiecte care implică IMM-uri. În scopuri ilustrative o privire mai atentă la România relevă faptul că Programul Operațional pentru Competitivitate Economice a avut o alocare anuală de 430 milioane EUR, din care 85 la sută co-finanțată din fonduri UE. În cazul în care aceste resurse sunt puse la dispoziția economiei, ar putea exista oportunități de creditare pentru bănci. Presupunând că partea non-eligibile este egală cu partea de finanțare din partea UE eligibile și un raport de co-finanțare de 25%, 107500000 EUR în creditele pot fi acordate care să conducă la o expansiune suplimentară a creditelor de 0,25% pe an.

Implicarea băncilor comerciale în creditarea IMM-urilor cu ajutorul cadrelor deja existente s-a putu desfășura prin intermediul inițiativei JEREMIE. Această inițiativă oferă statelor membre posibilitatea de a utiliza o parte din fondurile lor UE pentru finanțarea IMM-urilor prin intermediul unor împrumuturi, participații la capital și garanții, prin un fond de participare, care acționează ca o umbrelă. Fondul de participare JERÂEMIE poate oferi IMM-urilor instrumente financiare prin intermediari financiare selectați (de exemplu, băncile comerciale private), inclusiv garanții, co-garanții și contragarantii, garanții de capital, (micro) împrumuturi, asigurarea creditelor de export, de securitizare, de capital de risc etc.

Instrumentul JEREMIE a reușit implicarea sectorul bancar, fie la nivelul Fondului Holding, cu capital suplimentar de la instituțiile financiare sau la nivelul instrumentelor financiare, prin cofinanțare.

Din 2007, mai multe Autorităților de Management au început punerea în aplicare a instrumentului JEREMIE. Până la sfârșitul anului 2010, 30 de fonduri de plasament au fost înființate în 15 state membre, cu aproximativ 3,7 miliarde de euro. O estimare conservatoare, pe baza datelor disponibile la nivelul anului 2011 indică faptul că 1,6 miliarde de euro au fost angajate intermediarilor financieri, cum ar fi fondurile de împrumut, fondurile de garantare și fondurile de capital (și alți intermediari financieri) și, prin urmare accesibile beneficiarilor finali (IMM-uri).

Concluzii

Pentru țările EBCI și Bulgaria, aproximativ 1 miliard de euro au fost angajate legal pentru fondurile de participare JEREMIE. În România, de exemplu, au fost realizate progrese suplimentare pentru a utiliza resursele disponibile în Fondul de participare JEREMIE. În ianuarie 2011, Fondul European de Investiții (care acționează ca manager de fond de holding) a semnat acorduri cu două bănci comerciale românești pentru un produs garanție numit "First Loss Portofolio". În schimbul asumaării de riscuri de 63 de milioane de euro, cele două bănci s-au angajat să ofere noi împrumuturi în valoare de 315 milioane de euro la aproximativ 2,000 IMM-urilor.

Prezentarea principalului instrument financiar al Cadrului Financiar Multianual 2007 – 2013, în România, Fondul European de Investiții a fost desemnat unicul administrator al programului JEREMIE. Programul JEREMIE finanțat din POSCCE. „, În anul 2013 s-a suplimentat bugetul alocat programului JEREMIE în România de la 100.000.000 Euro la 150.000.000 Euro.

Intermediari financiari au fost doar institutiile de credit și IFN-urile. Astfel, în urma procedurii de atribuire a fondurilor JEREMIE, organizate de FEI, următoarele bănci comerciale au devenit intermediari financiari: Banca Comercială Română; Raiffeissen Bank; Unicredit Tiriac Bank; Banca Transilvania; Procredit Bank; Libra Internet Banking.

Bibliografie

1. Anghelache C. (2015). România 2015. Starea economică în continuă creștere, Editura Economică, București,
2. Anghelache, C., Anghel, M.G., Diaconu, A., Badiu, A., Niță, G. (2016). *Modele utilizate în analiza absorbției fondurilor Comunitare*, Proceedings of the International Symposium „Romania in the European Union – Methods and Models of Macroeconomic Analysis and Prognosis”, Universitatea „Artifex” din București, 19-20 mai 2016, Editura Artifex, București, pp. 278-292
3. Anghelache, C., Voineagu, V., Manole, A., Soare, D.V. (2016). *Comparative Study of European and National Programmes regarding Innovative Capacity of Small and Medium enterprises*, Romanian Statistical Review Supplement, Issue 6, Pages: 37-44
4. Anghelache, C., Soare, D.V., Dumitrescu, D. (2016). *IT&C Platform Used in Projects Financed from European Union Funds*, Romanian Statistical Review Supplement, Issue 6/2016, pp. 59-67
5. Dornean, A. (2015). *Financing Regional Development Through European Funds. A Review Of The Effects In Romania (2007-2013)*, EURINT, Volume (Year): 2, Pages: 141-153
6. Dumitrescu, D., Soare, D.V. (2014). *Financial Engineering Instruments Financed from European Structural and Investment Funds and Financial Products issued by Financial Institutions supporting European Project Implementation*, Romanian Statistical Review Supplement, Volume: 62, Issue (Month): 10 (October), Pages: 16-39

-
7. Gherman, M.G. (2012). *The Impact of the European Funds in Romania. The Examination of the Problems and Solutions*, International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences, Volume 2, Issue (Month): Special 1 (May), Pages: 233-237
 8. Glover, B., Richards-Shubik, S. (2014). *Contagion in the European Sovereign Debt Crisis*, NBER Working Paper No. 20567, October 2014
 9. Kaneva, A. (2015). *Problems in the Absorption of the EU Structural Funds Resources in Bulgaria*, Ikonomicheski i sotsialni alternativni, Volume (Year): (2015), Issue (Month): 1 (January), pp. 47-63
 10. Neculita, V. et.al. (2013). *European integration, financial resources and the absorption of European funds in Central and Eastern European Countries*, Economics and Applied Informatics, Volume (Year): (2013), Issue (Month): 2 (), pp. 33-38
 11. Opritescu E.M. (2012). *Evaluation Of The Structural Funds Absorption Rate By Means Of The Hermin Model*, The Journal of the Faculty of Economics – Economic, Volume (Year): 1 (2012), Issue (Month): 1 (July), pp. 332-338
 12. Popa, L.R., Chifane, C. (2013). *The Weak Absorption Of The European Funds, One Of The Causes Of Romania'S Downshift In Comparison With The Other States Of The European Union*, Management Strategies Journal, Volume (Year): 22 (2013), Issue (Month): Special (), pp. 330-337
 13. Stoica, C. (2012). *Odyssey of the European Funds Absorption Process in the Case of the Romanian Economy*, International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences, Volume (Year): 2 (2012), Issue (Month): Special 1 (May), pp. 84-88